

Sygn. akt IV Ca 657/18

POSTANOWIENIE

Dnia 19 grudnia 2018 r.

Sąd Okręgowy w Płocku IV Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym :

Przewodniczący: SSO Małgorzata Szeromska

Sędziowie: SO Katarzyna Mirek - Kwaśnicka

SO Renata Wanecka

Protokolant: Katarzyna Lewandowska

po rozpoznaniu w dniu 19 grudnia 2018r. na rozprawie w P.

sprawy z wniosku A. Ż. (1) i A. Ż. (2)

z udziałem (...) S.A. z siedzibą w G.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wnioskodawców

od postanowienia Sądu Rejonowego w Mławie z 2 sierpnia 2018 r.

sygn. akt I Ns 106/17

postanawia:

1. oddalić apelację;
2. oddalić wniosek uczestnika o zasądzenie zwrotu kosztów postępowania za II instancję.

Sygn. akt IV Ca 657/18

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Mławie postanowieniem z dnia 2 sierpnia 2018 r., w sprawie o sygn. akt I Ns 106/17, oddalił wniosek A. Ż. (1) i A. Ż. (2) o ustanowienie służebności przesyłu (punkt 1); pozostawił wnioskodawców i uczestników postępowania przy poniesionych kosztach postępowania (punkt 2).

Powyższe rozstrzygnięcie zostało oparte na następujących ustaleniach i ocenie prawnej:

Wnioskodawcy A. i A. małżonkowie Ż. są właścicielami na zasadzie wspólności ustawowej małżeńskiej działek o numerach (...) położonych w obrębie

6 we wsi L., gmina L., dla których Sąd Rejonowy w Mławie IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...). Działki te nabyli w dniu 11 lipca 2002 r. od Skarbu Państwa – Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa.

Na przedmiotowych działkach została wybudowana linia energetyczna średniego napięcia 15 kV K. (odgałęzienie) z przewodami typu ALF 3x35² z jednym stanowiskiem słupowym o długości ok. 83 m i powierzchni 208 m² na działce (...) oraz

o długości ok. 59 m i powierzchni 149 m² na działce (...) wraz z jednym stanowiskiem słupowym i oddana do użytkowania w dniu 25 kwietnia 1972 r. Urządzenia te są zasilane w energię elektryczną z głównego punktu zasilania tzw. (...) M.. Napowietrzna linia elektroenergetyczna o napięciu 15 kV K. (odgałęzienie) stanowiła początkowo własność Skarbu Państwa, na rzecz którego działał Zakład (...) w W.. Z dniem 01 stycznia 1989 roku w wyniku podziału przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą (...) w W. powstały przedsiębiorstwa państwowe, między innymi Zakład (...) w P., który stał się właścicielem powyżej opisanej linii elektroenergetycznej. Zarządzeniem z dnia 9 lipca 1993 roku w wyniku podziału przedsiębiorstwa państwowego Zakład (...)

w P. zorganizowaną część przedsiębiorstwa, w tym także linię elektroenergetyczną o napięciu 15 kV K. (odgałęzienie) wniesiono z dniem 12 lipca 1993 roku do spółki akcyjnej Zakład (...) S.A. w P.. (...) S.A. jest następcą prawnym m.in. Zakładu (...) S.A. w P. wskutek połączenia przez przejęcie w trybie art. 494 § 1 ksh z dniem 31 grudnia 2004 r. (...) S.A. jako spółka przejmująca wstąpiła na zasadzie sukcesji uniwersalnej we wszystkie prawa i obowiązki spółki przejmowanej – Zakładu (...) S.A. W 2007 roku nastąpiła zmiana nazwy firmy na (...) S.A. w G., co było następstwem wykonania obowiązku wydzielenia działalności dystrybucyjnej z (...) S.A. (obecnie właśnie (...) S.A.) będącego przedsiębiorstwem zintegrowanym pionowo – tj. przedsiębiorstwem zajmującym się zarówno sprzedażą energii elektrycznej jak również dystrybucją. W wyniku podziału na nowe przedsiębiorstwo zostały przeniesione materialne i niematerialne składniki majątkowe stanowiące odrębne przedsiębiorstwo w rozumieniu przepisów kodeksu cywilnego, uczestnik zaś wstąpił we wszystkie prawa i obowiązki poprzednika prawnego. Po dokonanych podziale uczestnik stał się właścicielem przedmiotowej linii elektroenergetycznej 15 kV K. (odgałęzienie), która przebiega przez nieruchomość wnioskodawców. Linia objęta wnioskiem nadal jest eksploatowana, konserwowana i wykorzystywana dla dostaw energii elektrycznej dla odbiorców, nie została przez cały czas użytkowania przebudowywana, wymienione zostały jedynie słupy z drewnianych na żelbetonowe. Od czasu oddania linii do użytku w 1972 roku prąd płynie bez dłuższych przerw.

Od czasu budowy Zakład (...) nie uiszcza na rzecz właścicieli żadnych opłat. Właścicielem i zarządzającym liniami przesyłowymi jest (...) S.A. Oddział w P..

Wnioskodawcy pismem z dnia 10 stycznia 2017 r. wystąpili o ustanowienie służebności przesyłu. Pismo to zostało doręczone uczestnikowi postępowania w dniu 16 stycznia 2017 r. Dotąd nie doszło między stronami do porozumienia.

Sąd, na podstawie art. 227 k.p.c. w zw. z art. 278 § 1 k.p.c., oddalił wnioski dowodowe o przeprowadzenie dowodów z opinii biegłych, albowiem opinie te byłyby przydatne jedynie do ustanowienia służebności przesyłu i ustalenia wynagrodzenia. Sąd wskazał, że dopuszczenie wskazanych dowodów było niecelowe w sytuacji, skutecznego podniesienia zarzutu zasiedzenia służebności.

Sąd uznał, że wniosek nie zasługiwał na uwzględnienie. Nie ulegało bowiem wątpliwości, w ocenie sądu, że ustanowienie służebności przesyłu jest możliwe tylko wówczas, gdy przedsiębiorca posiadający urządzenia, o których stanowi art. 49 § 1 k.c. nie ma tytułu prawnego do korzystania z cudzej nieruchomości. Sąd wskazał, że niewątpliwie tytułem takim jest zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu. W rozpoznawanej sprawie wniosek o ustanowienie służebności przesyłu został oddalony wobec skutecznego podniesienia zarzutu zasiedzenia tejże służebności.

Sąd przytaczając przepisy art. 172 k.c., art. 285 k.c., art. 292 k.c. oraz art. 176 § 1 k.c. ocenił, iż nastąpiło zasiedzenie służebności gruntowej przez uczestnika postępowania, a która to odpowiadała treścią służebności przesyłu. Sąd stwierdził, iż z dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy i niekwestionowanych przez strony postępowania wynika, że linia elektroenergetyczna na działkach nr (...) położonych we wsi L. została wybudowana i oddana do eksploatacji w dniu 25 kwietnia 1972 r., przy czym nie jest kwestionowane, że od tego czasu uczestnik, a uprzednio jego poprzednicy prawni korzystali z linii przesyłając za jej pomocą prąd. Nie budziło również wątpliwości sądu, że jest to urządzenie widoczne. Sąd ustalił, że zasiedzenie służebności gruntowej o treści służebności przesyłu nastąpiło po upływie 30 lat, bowiem poprzednicy

prawni uczestnika zaczęli korzystać z urządzeń posadowionych na gruncie wnioskodawców w dniu 25 kwietnia 1972 r., w związku z czym okres niezbędny do zasiedzenia upłynął w dniu 24 kwietnia 2002 r. Wniosek o ustanowienie służebności przesyłu został złożony 13 lutego 2017 r., a tym samym po upływie trzydziestoletniego okresu zasiedzenia. Wcześniej wnioskodawcy nie wystąpili z roszczeniem, które skutecznie przerwałoby bieg zasiedzenia.

Sąd wskazał, iż o kosztach postępowania rozstrzygnął na podstawie art. 520 § 1 k.p.c.

Od powyższego postanowienia apelację wywiedli wnioskodawcy A. Ż. (1) i A. Ż. (2) (k. 191-200), którzy zaskarżyli postanowienie w całości i zarzucili mu:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego, w tym:

- art 5 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece poprzez jego błędną wykładnię skutkującą niezastosowaniem w sprawie zasady rękojmi wiary publicznej ksiąg wieczystych;

- art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece poprzez jego błędną wykładnię skutkującą niezasadnym zastosowaniem w sprawie;

- art. 7 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece poprzez jego błędną wykładnię skutkującą niezasadnym zastosowaniem w sprawie, podczas gdy zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego składu 7 sędziów z 5 czerwca 2018 r. w sprawie o sygnaturze III CZP 50/17 przepis ten nie znajduje zastosowania do służebności nabytej przez zasiedzenie;

- w zakresie stosowania prawa, poprzez nietrafne uznanie, że doszło do zasiedzenia służebności przesyłu, podczas gdy w rzeczywistości do zasiedzenia nie doszło, a tym samym naruszenie przepisów art. 176 k.c. i 172 k.c.;

- naruszenie przepisów art. 176 k.c., art. 292 k.c. w zw. z art. 172 k.c., art. 305(1) k.c. i art. 176 § 1 k.c. w zw. z art. 352 k.c. poprzez przyjęcie, że w celu stwierdzenia zasiedzenia służebności przesyłu do okresu posiadania urządzeń przesyłowych uczestnika należy doliczyć okres posiadania przedsiębiorstwa państwowego Zakład (...) w P. również za okres, kiedy realizowało ono posiadanie Skarbu Państwa przed dniem 12 lipca 1993 r.;

2. naruszenie prawa procesowego, a w tym:

- naruszenie art. 217 i 227 k.p.c. poprzez nieprzeprowadzenie wniosków dowodowych z opinii biegłych w zakresie elektroenergetyki, geodezji i szacowania wartości nieruchomości;

- naruszenie art. 233 k.p.c. poprzez dokonanie oceny dowodów w sposób sprzeczny z ich treścią;

- nierozpoznanie istoty sprawy, do której należało m.in. wyjaśnienie poprzez dopuszczenie dowodu z opinii biegłych umiejscowienia wszystkich urządzeń energetycznych i ustalenie przebiegu urządzeń objętych żądaniem wniosku, tak by można było służebność ich dotyczącą ujawnić w księdze wieczystej i wartości ewentualnego wynagrodzenia za ustanowienie służebności. Sąd nie przeprowadził tym samym w żadnym zakresie postępowania dowodowego, które pozwoliłyby na poczynienie kluczowych dla rozstrzygnięcia ustaleń faktycznych. W związku z tym sprawa wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości;

- sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego;

- przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów polegające na oparciu orzeczenia wyłącznie na dokumentach i zeznaniach uczestnika, przez co doszło do naruszenia przepisów postępowania;

- naruszenie art. 5 k.c. przez jego niezastosowanie, podczas gdy zasadne jest uznanie, że korzystanie przez uczestnika z zarzutu zasiedzenia stanowi naruszenie prawa.

W konsekwencji powyższego wnioskodawcy wnieśli o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej.

Na powyższą apelację odpowiedź wywiódł uczestnik postępowania (...) S.A. z/s w G. (k. 209-212), który wniósł o oddalenie apelacji w całości (punkt 1) oraz zasądzenie od wnioskodawców na rzecz uczestnika zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu przed sądem II instancji według norm przepisanych – w tym opłaty od pełnomocnictwa (punkt 2).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest niezasadna.

Sąd Okręgowy podziela zarówno ustalenia faktyczne, jak i rozważania prawne poczynione przez Sąd Rejonowy i przyjmuje je za podstawę własnego rozstrzygnięcia.

Odnosząc się do zarzutów apelacji w zakresie naruszenia przepisów postępowania wskazać należy, że Sąd Rejonowy rozważył całokształt okoliczności sprawy oraz zgromadzonego materiału dowodowego zgodnie z zasadami logiki, doświadczenia życiowego oraz prawidłowego wnioskowania, zaś tak przeprowadzona ocena dowodów była właściwa (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2002 r., w sprawie II CKN 817/00; wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 8 lutego 2018 r., w sprawie III AUa 647/17; wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 19 października 2017 r., w sprawie III AUa 905/16). Sąd Rejonowy również prawidłowo oddalił wnioski dowodowe złożone przez wnioskodawców. Jeżeli strona składa wnioski dowodowe zmierzające do ustalenia faktów niemających istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, to należy to uznać za działanie zmierzające jedynie do zwłoki postępowania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 września 2008 r., w sprawie I UK 91/08). Ocena, czy określone fakty mają istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy zależy nie tylko od tego, jakie są to fakty, lecz także, a nawet

w pierwszej kolejności, od tego, jak sformułowana i rozumiana jest norma prawna, która w rozpatrywanej sprawie została zastosowana. Dokonane ustalenia faktyczne oceniane są w aspekcie określonego przepisu prawa materialnego, który wyznacza zakres koniecznych ustaleń faktycznych i ma rozstrzygające znaczenie dla oceny, czy określone fakty, jako ewentualny przedmiot dowodu mają wpływ na treść orzeczenia (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2012 r., w sprawie II CSK 357/11). W rezultacie twierdzenie, że art. 227 k.p.c. został naruszony przez sąd rozpoznający sprawę ma rację bytu tylko w sytuacji, gdy wykazane zostanie, że sąd przeprowadził dowód na okoliczności niemające istotnego znaczenia w sprawie i ta wadliwość postępowania dowodowego mogła mieć wpływ na wynik sprawy, bądź gdy sąd odmówił przeprowadzenia dowodu na fakty mające istotne znaczenie w sprawie, wadliwie oceniając, iż nie mają one takiego charakteru (por. np. wyrok z dnia 10 marca 2011 r., II UK 306/10, LEX nr 885008 i orzeczenia w nim powołane) (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2012 r., w sprawie I PK 130/11). Mając na uwadze powyższe rozważania wskazać należy, że oddalone przez Sąd Rejonowy wnioski dowodowe nie miały istotnego znaczenia dla merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy, albowiem przepisy prawa materialnego stanowiące podstawę orzeczenia nie uzasadniały przeprowadzenia ustaleń faktycznych w zakresie wnioskowanym przez wnioskodawców. Złożone wnioski dowodowe miały bowiem znaczenie dla rozstrzygnięcia ustanawiającego odpłatną służebność przesyłu, zaś pozostają bez znaczenia dla rozstrzygnięcia w przedmiocie zasiedzenia służebności gruntowej przez uczestnika postępowania, a która to odpowiadała treścią służebności przesyłu. Przeprowadzenie postępowania dowodowego we wnioskowanym zakresie doprowadziłoby jedynie do zwłoki oraz zwiększenia kosztów postępowania. Wbrew twierdzeniom wnioskodawców sąd rozstrzygnął również o istocie sprawy, jednakże w ten sposób, że oddalił wniosek uznając, że uczestnik postępowania nabył służebność w drodze zasiedzenia.

Odnosząc się natomiast do zarzutów naruszenia przepisów prawa materialnego wskazać należy, iż prawidłowo ustalony stan faktyczny skutkował prawidłową subsumpcją. Nabyć własność nieruchomości w drodze zasiedzenia

może jedynie posiadacz samoistny – ten kto faktycznie włada rzeczą jak właściciel. Posiadanie samoistne polega na faktycznym

i dostrzegalnym przez otoczenie wykonywaniu wobec określonej nieruchomości wszelkich uprawnień, które składają się na treść prawa własności, przez osobę niebędącą właścicielem. Posiadaczem zależnym natomiast jest ten, kto włada rzeczą w zakresie innego prawa niż prawo własności. Zarówno nieruchomości, jak i służebność gruntowa mogą zostać nabyte

w drodze zasiedzenia (art. 292 k.c.). Przesłankami nabycia służebności gruntowej w drodze zasiedzenia są posiadanie nieruchomości w granicach służebności, upływ terminu zasiedzenia oraz istnienie trwałego i widocznego urządzenia (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 2005 r., w sprawie II CK 489/04, niepubl.). Wskazać należy, że zgodnie z przepisem art. 292 zd. 2 k.c. przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie stosuje się odpowiednio do nabycia służebności gruntowej, natomiast zgodnie z przepisem art. 352 § 2 k.c. do posiadania służebności stosuje się odpowiednio przepisy o posiadaniu rzeczy. Na uwagę zasługuje również przepis art. 352 § 1 k.c., który stanowi, że kto faktycznie korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności, jest posiadaczem służebności oraz przepis art. 176 § 1 k.c., który stanowi, że jeżeli podczas biegu zasiedzenia nastąpiło przeniesienie posiadania, obecny posiadacz może doliczyć do czasu, przez który sam posiada, czas posiadania swego poprzednika. Jeżeli jednak poprzedni posiadacz uzyskał posiadanie nieruchomości w złej wierze, czas jego posiadania może być doliczony tylko wtedy, gdy łącznie z czasem posiadania obecnego posiadacza wynosi przynajmniej lat trzydzieści. Jeżeli zatem z ustalonych okoliczności faktycznych wynika, że

w okresie biegu zasiedzenia nastąpiło przeniesienie posiadania, a łączny czas posiadania obecnego posiadacza samoistnego i jego poprzednika prowadzi do zasiedzenia, to doliczenie okresu poprzednika sąd powinien uwzględnić z urzędu i nie jest w tym zakresie związany żądaniem wniosku (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 2013 r.,

w sprawie III CSK 156/12; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2017 r., w sprawie I CSK 426/17). Stanowisko powyższe zdaje się potwierdzać również uchwała, że okres występowania na nieruchomości stanu faktycznego odpowiadającego treści służebności przesyłu przed wejściem w życie art. 305¹-305⁴ k.c. podlega doliczeniu do czasu posiadania wymaganego do zasiedzenia tej służebności (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2013 r., w sprawie III CZP 18/13). Wskazać również należy, że brak jest podstaw do przyjęcia, iż posiadanie służebności przesyłowej przez przedsiębiorstwo państwowe przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej kodeks cywilny z 1989 r. nie było posiadaniem w rozumieniu art. 352 § 1 k.c. i nie mogło prowadzić do zasiedzenia (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 2012 r., w sprawie IV CSK 183/11). Uczestnik podźwignął ciężar dowodu w zakresie wykazania następstwa prawnego – następcą przedsiębiorstwa państwowego Zakład (...) S.A., które powstało na skutek wyodrębnienia z Zakładów (...) w W. – jak również ciągłości posiadania służebności przez okres niezbędny do jej nabycia w drodze zasiedzenia.

Odnosząc się natomiast do zarzutów naruszenia prawa materialnego w zakresie błędnej wykładni przepisów art. 5-7 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych

i hipotece, wskazać należy, że zarzuty te również były chybione. Zauważyć należy, że wpisy w księgach wieczystych na gruncie obecnego stanu prawnego nie mają bezpośredniego znaczenia dla zasiedzenia nieruchomości, czy służebności, gdyż dopuszczalne jest zasiedzenie contra tabulans (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2015 r., IV CSK 280/14, LEX nr 1660670). W art. 7 u.k.w.h. ustawodawca przewidział przypadki, w których wyłączono działanie rękojmi wiary publicznej ksiąg wieczystych (art. 5 u.k.w.h.). Innymi słowy rękojmia nie działa przeciwko uprzywilejowanym prawom, które wymieniono w tym przepisie. Unormowanie to znajduje zastosowanie więc do praw uprzywilejowanych, których nie ujawniono w księdze wieczystej. Ustawodawca w art. 7 ust. 1 u.k.w.h. zdecydował się wyłączyć działanie rękojmi przeciwko prawom, które ex lege obciążają nieruchomość i jak podkreśla się w literaturze dokonał tego w interesie publicznym. Unormowanie to stosuje się do służebności gruntowej i służebności przesyłu, które zostały nabyte w drodze zasiedzenia (art. 292 k.c. w zw. z art. 305⁴ k.c.) (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2017 r., w sprawie II CSK 462/16). Wnioskodawca wskazał natomiast, że Sąd Najwyższy

w dniu 5 czerwca 2018 r., w składzie 7 sędziów, podjął uchwałę o treści: „Nabycie przez przedsiębiorstwo państwowe - na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych (Dz.U. z 1991 r.

Nr 2, poz. 6) - własności urządzeń przesyłowych posadowionych na nieruchomościach należących do Skarbu Państwa nie spowodowało uzyskania przez to przedsiębiorstwo z mocy prawa służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu obciążającej te nieruchomości” (zob. uchwała Sadu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2018 r., w sprawie III CZP 50/17). Skoro z powyższej uchwały wynika wprost, że nabycie własności urządzeń przesyłowych nie spowodowało z mocy prawa uzyskania służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, to w ocenie Sądu okręgowego przyjęć należy, że otwarta była droga do nabycia służebności w drodze zasiedzenia. Sąd Okręgowy w pełni podziela rozważania Sądu Najwyższego w powyższym zakresie.

W związku z powyższym, zaś na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., Sąd Okręgowy orzekł jak w punkcie 1 sentencji. Sąd Okręgowy oddalił wniosek uczestnika postępowania o zasądzenie zwrotu kosztów postępowania w II instancji. Wskazać bowiem należy, że uczestnik postępowania nabył służebność w drodze zasiedzenia. Nabycie to miało charakter nieodpłatny. Zatem zasądzenie kosztów postępowania od wnioskodawcy byłoby, w ocenie Sądu Okręgowego, niezasadne.

Katarzyna Mirek – Kwaśnicka M. R. W.